

Etkinlik-1

Aşağıda Orta Çağ'daki devletlerle ilgili bazı terim, kavram ve isimler yer almaktadır. Numaralandırılmış ifadeleri okuyarak uygun olan terim, kavram ve isimleri bu ifadelerin karşısına yazınız.

	Yabgu	Hilâfet	İkta	Otokrasi	Hicret
	Veliaht	Kale	Mevali	Hâcip	Divan
	Vezir	Veraset	Ayukı	Sahaşah	Tersane
1	İlk İslâmî fetihlerin ardından kendi istekleriyle Müslüman olan, çoğunluğunu doğuda İranlılar ve Türklerin, Kuzey Afrika ve Endülüs'te Berberileri'in Mısır'da Kibtîlerin oluşturduğu Arap olmayan Müslümanları ifade etmek üzere kullanılmaya başlanan terimdir.				Mevali
2	Sasani hükümdarlarının kullandığı ünvanıdır.				Şahaşah
3	Hz.Muhammet'in, İslamiyet'i yaymaya başladığı ilk yıllarda Mekke'de gördüğü aşırı baskı nedeniyle Medine'ye göçmesi olayıdır.				Hicret
4	İslam devletlerinde Hz. Peygamber'den sonraki devlet başkanlığı kurumunu ifade eder.				Hilafet
5	Kök Türklerde hükûmetin karşılığı olarak kullanılan isimdir.				Ayukı
6	Türk İslam devletlerinde hükümdarın halk ve saray görevlileri arasındaki ilişkilerini düzenlemekten sorumlu olan kişi.				Hâcip
7	Türk devletlerinde ülke topraklarının hükümdar ve hanedanının olması anlayışıdır.				Veraset
8	Türk devletlerinde ikili yönetim teşkilatında ülkenin batısını yöneten hanedan üyesi kimseye verilen isimdir.				Yabgu
9	Gemi yapılan ve onarılan yere verilen isimdir.				Tersane
10	Bir hükümdarın ölümü ya da tahttan çekilmesi durumunda yerine geçecek olan kimsedir.				Veliaht
11	Devlet teşkilâtında hükümdarlıktan sonra yer alan ikinci önemli icra makamıdır.				Vezir
12	İslam ve Türk İslam devletlerinde yüksek rütbeli devlet adamlarının oluşturduğu meclise verilen isimdir.				Divan
13	Bütün siyasi yetkilerin bir kralın elinde olup yönetimin miras yoluyla değil, kişiler tarafından ele geçirildiği sistemdir.				Otokrasi
14	Savunma ve güvenlik amacıyla yapılan ve kullanılan, kalın ve yüksek duvarlı, burçlu, mazgallı yapıdır.				Kale
15	İlk Türk İslam devletlerinde devlete ait bazı toprak gelirlerinin memurlara maaş karşılığı olarak verilmesine verilen isimdir.				İkta

Etkinlik-2

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına ise "Y" yazınız.

D	1	İslamiyet öncesinde Arabistan'ın Hicaz Bölgesi'nde Mekke, Medine ve Taif şehirleri bulunuyor ve bölge genelinde putperestlik hâkimdi.
D	2	Kavimler Göçü sonucunda Batı Roma İmparatorluğu'nun 476'da tarih sahnesinden çekilmesiyle Avrupa, zayıf siyasi sistemlere dönüşmüştür.
Y	3	Doğu Roma İmparatorluğu'nun dini Hristiyanlık iken Sâsânîler Brahmanizm dinine inanıyordu.
Y	4	Habeşistan Krallığı İslamiyet'ten önce Arabistan'da kurulan Hristiyan bir krallıktır.
Y	5	Kök Türkler Mahineizm dinine inanırken Uygurlar Gök Tanrı dinini kabul etmiştir.
D	6	Orta Çağ başlarında Balkanlar, Anadolu, Mezopotamya ve Kuzey Afrika Doğu Roma'nın hâkimiyeti altındaydı.
D	7	Çin İmparatorluğu İpek yolu ticareti için Kök Türkler ve Uygurlarla mücadele etmiştir.
Y	8	Çin İmparatorluğu Bizans akınlarını önlemek amacıyla Çin Seddi'ni inşa etmiştir.
D	9	Hz. Muhammet'in doğduğu sıralarda siyasi birlikten yoksun olan Arabistan'da koyu bir kabilecilik anlayışı vardı.

Etkinlik-3

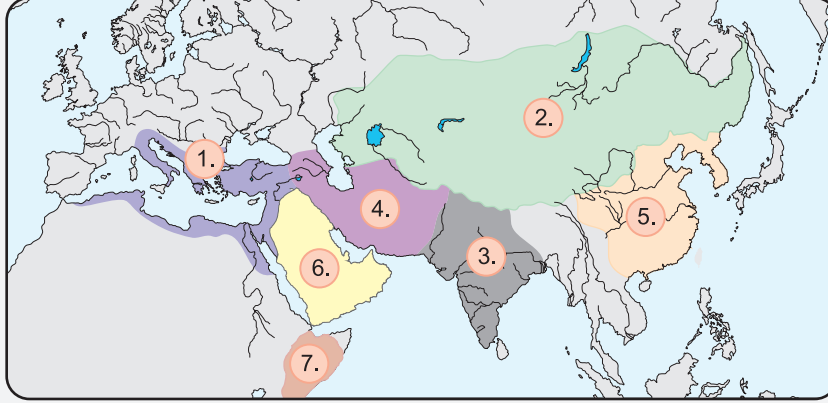
Aşağıdaki numaralanmış ifadeleri harflerle verilen kavramlar ile eşleştirerek doğru harfi (...) içine yazınız.

h	1	Doğu Roma İmparatorluğu'na altın çağını yaşatan imparator.	a) Qin Shi Huangdi
j	2	II. Kök Türk Devleti'nin kurucusu.	b) Ak Hun
ı	3	Sasani Devleti'ne son veren İslam halifesi.	c) Mukan
i	4	Uygurların Böğü Kağan Dönemi'nde benimsediği din.	ç) Thema
g	5	Hun Kağanı Attila'nın Doğu Roma'yı baskı altına aldığı anlaşma.	d) Bumin
f	6	Kök Türklerin merkezi.	e) Zerdüştlük
e	7	Eski İran dini.	f) Ötüken
a	8	Çin'de ilk siyasi birliği MÖ 221 yılında kuran imparator.	g) Margus
b	9	Sasaniler ve Kök Türk ittifakı sonucu yıkılan Türk devleti.	h) I. Justinianus
ç	10	Bizans İmparatorluğu'nun idarî, askerî ve sosyo-ekonomik yönetim birimine verilen isim.	ı) Hz. Ömer
			i) Maniheizm
			j) Kutluk

Etkinlik-4

Aşağıda dilsiz haritada numaralandırılarak verilen Orta Çağ'da kurulan devletlerin isimlerini numaralı bölüme yazınız.

1. Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu

2. Kök Türkler

3. Hint Racalıkları

4. Sasaniler

5. Çin İmparatorluğu

6. Medine İslam Devleti

7. Habeş Krallığı

Etkinlik-5

Aşağıda verilen kavramları uygun ifadelerle eşleştirerek ilgili kutucuklara yazınız.

Yağlakar

İl

Maniheizm

Margus

Kut

Avrupa Hun

Oguş

İstemi

Turan

İlteriş

1

Et yemeyi ve savaşmayı yasakladığı için Uygurların savaşçı özelliklerini kaybetmelerine neden olan dinî inanış.

Maniheizm

2

I. Kök Türk Devleti'nin kuruluşundan sonra, ikili teşkilat gereği ülkenin batı bölümünü yönetmiş olan ünlü Kök Türk yabgusu.

İstemi

3

Kök Türklerin Çin esaretinden kurtarılmasına öncülük ederek Kök Türk Devleti'ni yeniden kurduğu için Kutluk Kağan'a verilmiş olan unvan.

İlteris

4

İç Asya Türk devletlerinde sosyal yapıyı oluşturan en küçük birim.

Oguş

5

Uygur kağanlarının mensup olduğu hanedanın adı.

Yağlakar

6

İlk Türklerde devlete verilen ad.

İl/EI

7

En tanınmış hükümdarları Attila olan Türk devletidir.

Avrupa Hun Devleti

8

Türklerin sahte ricat ve pusudan oluşan savaş taktiği.

Turan

9

Avrupa Hun Devleti ile Batı Roma İmparatorluğu arasında imzalanan antlaşmanın adı.

Margus

10

Kök Tengri tarafından hükümdarlara verildiğine inanılan yönetme gücü.

Kut

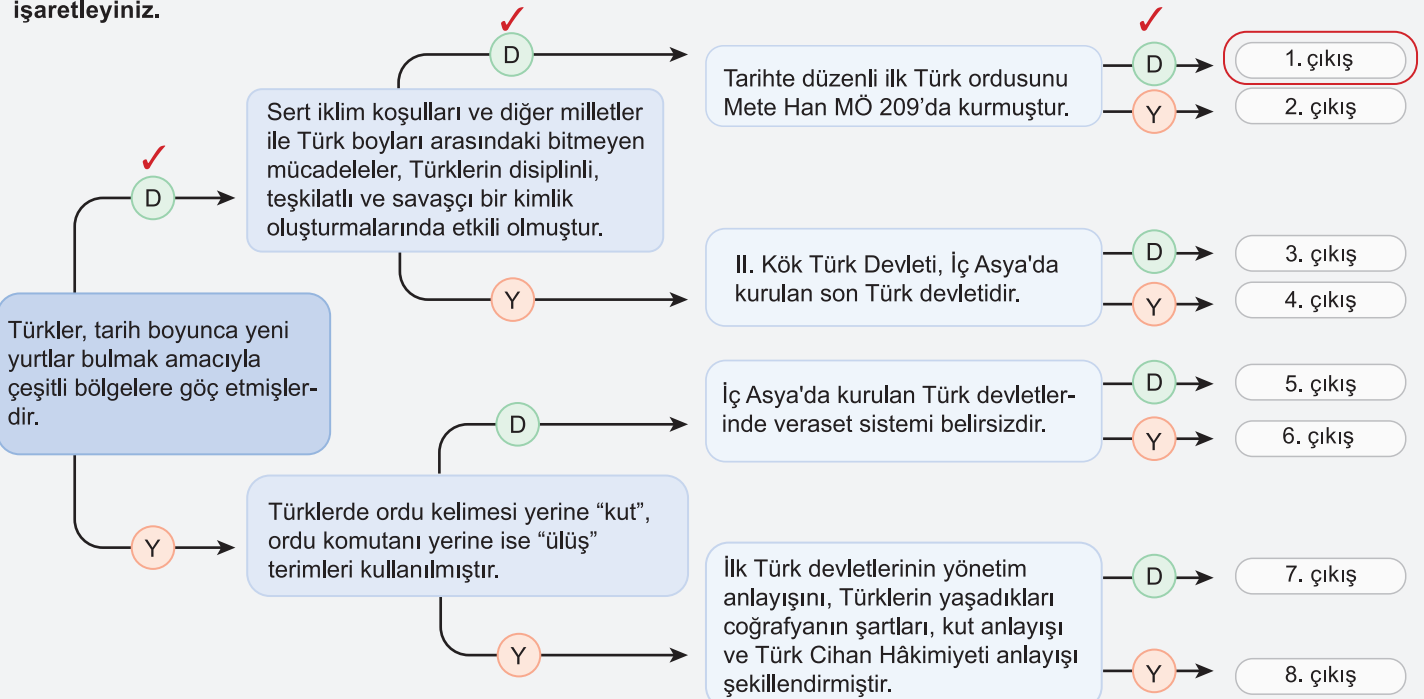
Etkinlik-6

Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanların ise "Y" yazınız.

- 1 (D) İç Asya Türk boyları hayvancılıkla uğraştıkları için konargöçer bir yaşam benimsemişlerdir.
- 2 (Y) Uygurlar İç Asya'da en güçlü orduları kuran Türk topluluğudur.
- 3 (D) Türkler etlerini kurutarak, toz hâline getirerek ya da pastırma yaparak diğer yiyeceklerini konserve şeklinde saklamışlardır.
- 4 (D) Süvarilerden oluşan Türk ordularının başlıca silahları, ok ve yaydır.
- 5 (Y) Türk tarihinde ilk düzenli orduyu Mukan Kağan kurmuştur.
- 6 (D) 751 Talas Savaşı esnasında Uygur tahtında Moyen-Çur hükümdarlık yapmıştır.
- 7 (D) İpek Yolu hâkimiyeti için Sasanilere karşı ittifak kuran İstemi Yabgu'dur.
- 8 (D) II. Kök Türk Devleti'ne 745 yılında Karluk, Basmil ve Uygurlar son vermiştir.
- 9 (Y) Maniheizm inancının Uygurlar arasında yayılmasını Bilge Kağan sağlamıştır.
- 10 (Y) İç Asya'da Türklerin tamamı konargöçer yaşam sürmüştür.
- 11 (D) İlk Türk devletlerinde ordu komutanına "subaşı" adı verilmiştir.
- 12 (D) Türkler, atı savaş sahasında kullanarak düşmanlarına karşı hız ve manevra üstünlüğü kazanmıştır.
- 13 (D) Üzengi, binicilerin atın üzerine rahatça binmesini sağlayan düzenektir.

Etkinlik-7

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D" yolunu, yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı işaretleyiniz.

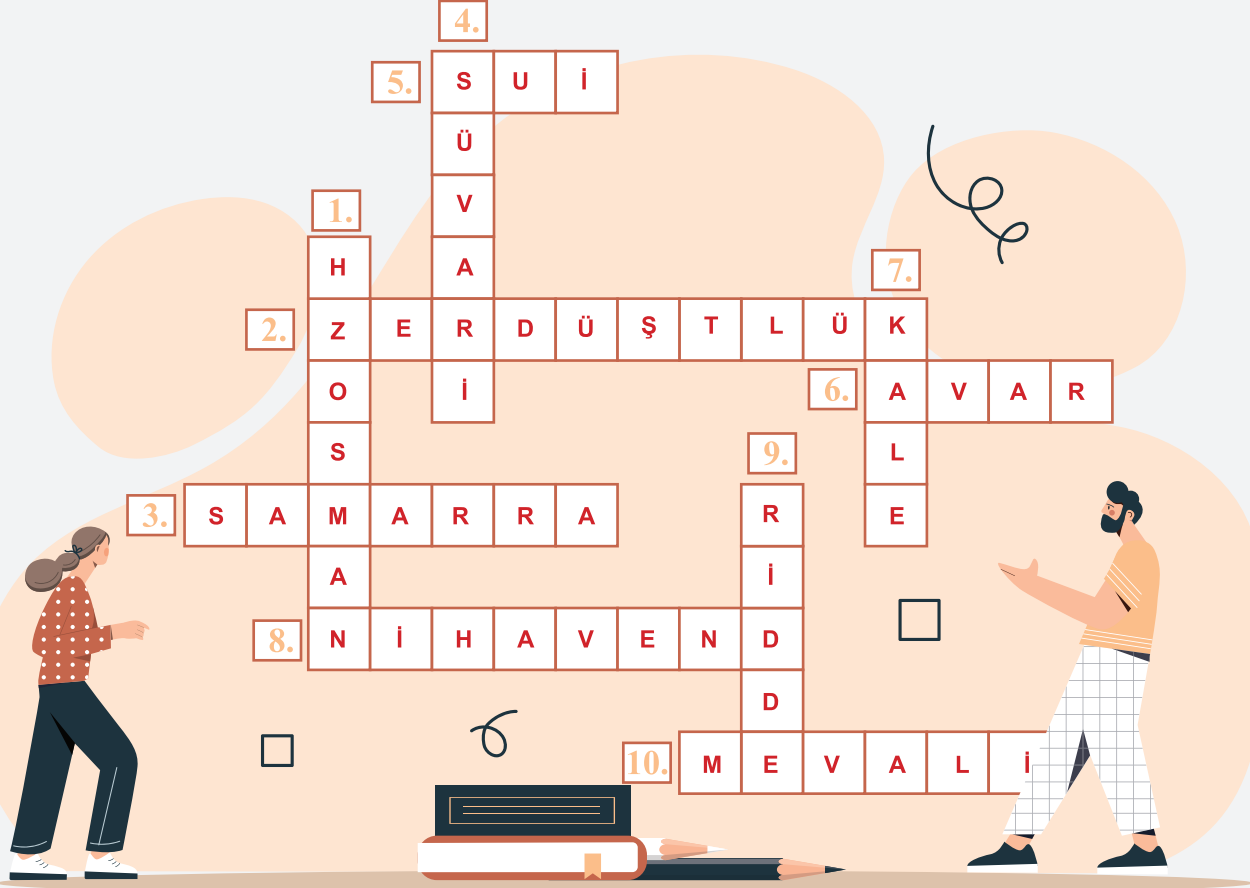

Etkinlik-8

Aşağıda verilen bulmacayı çözünüz.

ORTA ÇAĞ'DAKİ BAŞLICA DEVLETLERİN YÖNETİM VE ORDU YAPILARI

BULMACA

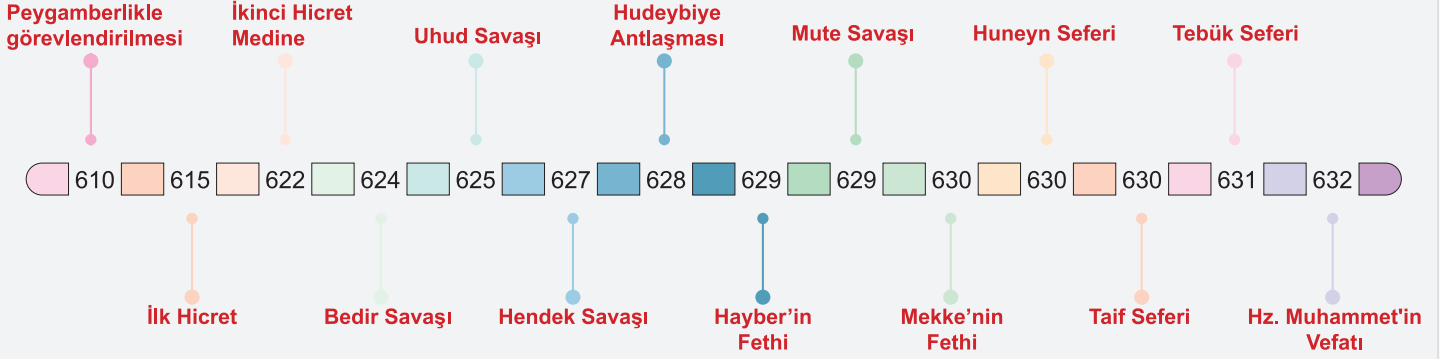

1. Bizans ile ilk deniz savaşını yapan İslam halifesi.
2. Orta Çağ'da İran'da yaygın olan dinî inanış.
3. Abbasi halifesi Mu'tasım Dönemi'nde Türklerden oluşan özel şehir.
4. Orta Çağ'da atlı askere verilen isim.
5. MS 4. yüzyılın başlarından beri çok devletli olarak yaşayan Çin'i tek bir çatı altında toplayıp Çin'de siyasi birliği sağlayan hanedanlık.

6. İstanbul'u kuşatan Türk topluluğu.
7. Düşmanın gelişinin beklendiği yollar üzerine, stratejik öneme sahip olan şehirlere, geçit ve dar boğazlara savunma amaçlı olarak inşa edilen ordusal yapı.
8. 642 yılında Hz. Ömer zamanında Sâsâni ordusuyla yapılan ve İran'ın İslam Devleti'nin sınırlarına dahil edilen savaş.
9. Hz. Ebu Bekir'in halifeliğinin ilk yıllarında İslamiyet'ten dönerek devlete isyan eden kabilelerle 632-633 yapılan savaş.
10. Emevilerin Arap olmayan Müslümanlara uyguladığı bir politika.

Etkinlik-9

Hz. Muhammet Dönemi'ndeki bazı önemli gelişmeleri aşağıda verilen tarih şeridi üzerine sırasıyla yerleştiriniz.

Etkinlik-10

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kavramlardan uygun olanlarla tamamlayınız.

Hendek

Uhud

Hayber

Yesrib

Bedir

Mute

Hudeybiye

Tebük

Hicret

Medine

1 Mekkeliler Müslümanları resmî olarak **Hudeybiye** Antlaşması ile tanışmıştır.

2 Hz. Muhammet Dönemi'nde Arabistan dışına yapılan ilk sefer **Tebük** Seferi'dir.

3 İslam ordularının Şam Ticaret Yolu'nun güvenliğini sağladığı ve Yahudilerden ilk kez cizye vergisinin alınması **Hayber** Fethi ile gerçekleşmiştir.

4 İslam Devleti'nin ilk yazılı antlaşmasına **Medine** Sözleşmesi denir.

5 Müslümanlarla Müşrikler arasında yapılan ilk savaş **Bedir** Savaşı'dır.

6 Hz. Muhammet'in katılmadığı ve İslam ordularının Bizans ile yaptığı ilk savaş **Mute** Savaşı'dır.

7 Hz. Muhammet **Yesrib** şehrinde vefat etmiştir.

8 Hz. Muhammet'in Ayneyn Geçidi'ne yerleştirdiği okçuların yerlerini terk etmesi nedeniyle Müslümanlar **Uhud** Savaşı'nda bozguna uğramıştır.

9 Mekkeli müşriklerin Hz. Muhammet'i öldürmeye karar vermesi üzerine tehlikenin farkında olan Hz. Peygamber, yanına Hz. Ebu Bekir'i de alarak 622 yılında Medine şehrine **Hicret** etmiştir.

10 **Hendek** Savaşı'yla Mekkeli müşriklerin Medine'ye karşı saldırıları son bulmuştur.

Etkinlik-11

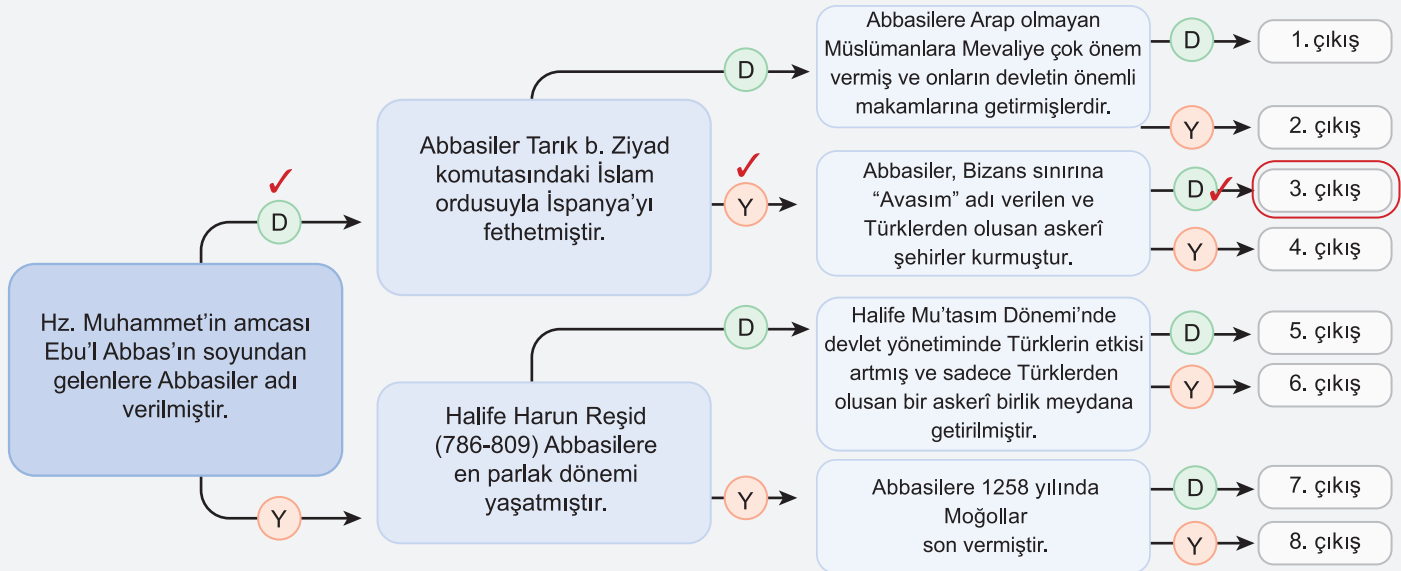
Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadenin karşısına doğrusunu yazınız.

İfadeler	Doğru İfade
(.Y..) Hz. Muhammet'e ilk vahiy Cebrail aracılığı ile 610 yılında Uhud Dağı'ndaki Hira Mağarası'nda iletilmiştir.	Hz. Muhammet'e ilk vahiy Cebrail aracılığı ile 610 yılında Nur Dağı'ndaki Hira Mağarası'nda iletilmiştir.
(.Y..) Hz. Muhammet, İslam Şehir Devleti'ni Mekke'de Hudeybiye Antlaşması'yla kurmuştur.	Hz. Muhammet, İslam Şehir Devleti'ni Medine'de Medine Antlaşması'yla kurmuştur.
(.D..) Hz. Osman'ın şehit edilmesinden sonra ortaya çıkan olaylar nedeniyle Hz. Ali Dönemi'nde fetih hareketleri durmuş ve İslam dünyasında karışıklıklar yaşanmıştır.	✓
(.Y..) Hz. Ebu Bekir Dönemi'nde ordu idaresi için, "cünd", adı verilen birçok askeri merkez kurulmuştur.	Hz Ömer Dönemi'nde ordu idaresi için, "cünd", adı verilen birçok askeri merkez kurulmuştur.
(.Y..) Emeviler, Dönemi'nde İslam Devleti'nin başkenti Kûfe şehridir.	Emeviler, Dönemi'nde İslam Devleti'nin başkenti Şam şehridir.
(.D..) Emevilere 750 yılında Abbasiler son vermiştir.	✓
(.Y..) 680 yılında meydana gelen Kerbela Olayı'nda Hz. Hasan şehit edilmiştir.	680 yılında meydana gelen Kerbela Olayı'nda Hz. Hüseyin şehit edilmiştir.
(.Y..) Müslüman Araplar ilk İstanbul kuşatmasını Abbasi hanedanlığı döneminde gerçekleştirmiştir.	Müslüman Araplar ilk İstanbul kuşatmasını Emevi hanedanlığı döneminde gerçekleştirmiştir.
(.Y..) Türkistan'daki otorite boşluğunu doldurmak isteyen Çin İmparatorluğu ile Hz. Ali'nin ordusu arasında Talas Savaşı (751) meydana gelmiştir.	Türkistan'daki otorite boşluğunu doldurmak isteyen Çin İmparatorluğu ile Abbasi ordusu arasında Talas Savaşı (751) meydana gelmiştir.

Etkinlik-12

Aşağıdaki ifadelerin ilkinden başlayarak ifade doğru ise "D" yolunu, yanlış ise "Y" yolunu takip ediniz. Ulaştığınız çıkışı takip ediniz.

Etkinlik-13

Aşağıdaki tabloda verilen olayların hangi dönemde yaşandığını karşısındaki satıra X işareti koyarak belirtiniz.

OLAYLAR	Hiz. Ebu Bekir	Hiz. Ömer	Hiz. Osman	Hiz. Ali	Emeviler	Abbassiler
İslam Devleti'nin eyaletlere ayrılması ve eyaletlerin başına vali ve kadıların atanması.		✓				
İslam Devleti'nin Kuzey Afrika'nın hâkimiyetini tamamen sağlaması.					✓	
Mevali politikasının uygulamadan kalkması ve ümmetçi anlayışa geçilmesi.						✓
Cemel Vakası ve Sıffin Savaşı'nın yaşanması.				✓		
Talas Savaşı'nın yaşanması.						✓
İslam Devleti'nin başkentinin Kûfe'ye taşınması.				✓		
Mısır'ın İslam Devleti'nin sınırlarına dâhil olması.		✓				
İstanbul'un Müslüman Araplarca ilk kez kuşatılması.					✓	
Suriye, Irak ve İran'ın fethedilmesi.		✓				
İlk İslam donanmasının oluşturulması.			✓			

Etkinlik-14

Aşağıdaki tabloya Emevi Devleti'nin yıkılma nedenlerini yazınız.

Etkinlik-15

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen isimlerden uygun olanlarla tamamlayınız.

Mevali

Ebû Eyyüb el-Ensâri

Muaviye

Kadiks

Ben-i Ahmer Devleti

Tark Bin Ziyad

Puvatya

Ömer bin Abdülaziz

Kerbela Olayı

Yezid

1

Muaviye

661'de Şam'da kurulan Emevilerin ilk islam halifesidir.

2

İslam tarihinde İstanbul ilk kez Muaviye Dönemi'nde yapılan İstanbul kuşatması esnasında sahabeden

Ebû Eyyüb el-Ensâri

vefat etmiştir.

3

Mevali

Emeviler Dönemi'nde Arap olmayan Müslümanlara karşı uygulanan politikadır.

4

İslam tarihinde halifelik makamı için ilk defa bir veliaht tayin edildi; Muaviye'nin oğlu

Yezid

babasının ölümünden sonra halife olmuştur.

5

Emevi halifesi Ömer bin Abdülaziz Dönemi'nde Mevali politikası uygulamadan kaldırılmıştır.

6

711 yılında yapılan Kadiks Savaşı İspanya'nın Arap hâkimiyetine girmesine neden olmuştur.

7

Merkezi Gırnata olan Ben-i Ahmer Devleti İspanya'da kurulan son İslam devleti olmuştur.

8

Hz.Muhammet'in torunu Hz.Hüseyin Kerbela Olayı şehit edilmiştir.

9

Tark Bin Ziyad

komutasındaki İslam ordusu Vizigot Krallığı'nı yenerek İspanya'ya (Endülüs) girmiştir.

10

Puvatya

Savaşı'nda (732) Franklara yenilen Müslümanların Avrupa'daki ilerleyişi durmuştur.

Etkinlik-16

Aşağıdaki tabloda verilen boşluklara Hz. Ömer Dönemi'nde fethedilen yerleri yazınız.

Fethedilen
Yerler:

Suriye, Irak, İran ve Mısır

Etkinlik-17

Aşağıdaki metni okuyunuz, metnin altında verilen yargılardan doğru olanların sonundaki kutucuğu ✓ ile yanlış olanları ✗ ile işaretleyiniz.

Abbasiler iktidara geldiğinde idarî yapıda Emeviler Dönemi'nde şekillenen birçok kurumu daha da geliştirdiler ve aynı zamanda yeni kurumlar oluşturdular. Abbasilerde merkezî yönetimde halife, vezir, hacip en önde gelen kişilerdi. Merkezîyetçi bir idari yapının var olduğu Abbasilerde, bu yapının en üst noktasında devlet başkanı sıfatıyla yer alan kişi halife idi. Halife, her çeşit kuvvet ve kudretin kaynağı sayılırdı. Abbasi halifeleri kendilerini sadece hükümdar olarak değil, Allah'ın yeryüzündeki temsilcileri olarak da görüyorlardı. Abbasilerde halifelik verasete dayalı bir şekilde devam etti. Emeviler Dönemi'nde başlatılan veliahtlık sistemi, hilafeti Abbasi ailesi içinde bulundurmak gayesiyle devam ettirildi. Abbasi Devleti idari yapısında, halifelikten sonra en önemli kurum vezirliktir. Abbasiler ile birlikte ilk defa Müslüman devlet yapılanmasında ortaya çıkan vezirlik kurumu, Sasanilerden alınmıştı. Vezir, halifenin vekili ve idarî yapının başı idi. Vezirler zaman zaman mezâlîm mahkemelerine başkanlık eder, savaşımlara karar verir, hazineden gerekli gördüğü harcamaları yapar, valileri tayin ve azledebilirdi. Emeviler Dönemi'nde merkezde yer alan divanlar, Abbasiler döneminde de varlığını devam ettirdi. Abbasiler Dönemi'nde halk, havas ve avam olmak üzere iki büyük sınıfa ayrılıyordu. Abbasiler Mevaliye çok önem vermiş ve onları devletin önemli makamlarına getirmişlerdir.

Yargı	✓	✗
Abbasilerde devlet otoritesi güçlü tutulmuştur.	✓	
Halifelik Emevilerde seçimle belirlenmiştir.		✗
Abbasiler Emevilere göre daha geniş topraklara hükmetmiştir.		✗
Abbasiler yönetim sisteminin oluşturulmasında değişik ırklardan etkilenmiştir.	✓	
Vezirler protokolde halifeden daha düşük bir makamdır.	✓	
Emevi ve Abbasilerde İslam kuralları yönetimde etkili olmuştur.	✓	

Etkinlik-18

Aşağıdaki bilgilerin doğrularını (D), yanlışlarını (Y) ile işaretleyiniz.

Kâbe İslam'la birlikte kutsal kabul edilmiştir.	Y
İslam toplumunda ilk iç çatışma Cemal Vakası'dır.	D
Abbasiler Dönemi'nde devletin başına geçen yöneticiler Hulefa-i Râşidin olarak adlandırılmıştır.	Y
Araplar Haram Aylarda kesinlikle savaşmazlardı.	Y
İslam Devleti'nin ilk yazılı antlaşması Medine Sözleşmesi'dir.	D
Emeviler Dönemi'nde Müslümanlar arasında ümmetçi bir politika izlenmiştir.	Y